

ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІГРАФІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

УДК 655.0031

С. С. КРИЛОШАНСЬКА, В. В. ДІНКЕВИЧ

ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ВНУТРІВИДАВНИЧОГО ГОСПРОЗРАХУНКУ

У Директивах XXIV з'їзду КПРС по п'ятирічному плану розвитку народного господарства СРСР на 1971—1975 рр. зазначалося, що вдосконалення системи й методів управління й планування повинно бути спрямоване насамперед на забезпечення всебічної інтенсифікації суспільного виробництва і підвищення його ефективності. Для цього передбачено «забезпечити даліше вдосконалення системи планування і економічного стимулювання виробництва, закінчити в новій п'ятирічці переведення всіх госпрозрахункових підприємств і організацій галузей матеріального виробництва та сфери обслуговування на нові методи планування і економічного стимулювання»¹.

У системі Держкомвидаву на нові методи планування і економічного стимулювання спочатку були переведені поліграфічні підприємства, але для зміцнення господарського розрахунку потрібно було перевести на нові умови роботи всі галузі книговидавництва, у тому числі видавництва і книготоргівлю, які органічно взаємопов'язані у своїй діяльності і разом з поліграфією є ланками книговидавничої системи.

Відповідно до цього постановою РМ СРСР від 21 червня 1968 р. № 473 передбачено перехід державних соціалістичних видавництв на нові умови планування і економічного стимулювання. Нова система господарювання передбачає скоротити кількість директивних показників, які затверджуються видавництвам, створити стимулюючі фонди: матеріального заохочення, соціально-культурних заходів і житлового будівництва, видавничої техніки. Одночасно встановлено плату за основні виробничі фонди і нормовані оборотні кошти. Діяльність видавництв оцінюється за результатами виконання плану: випуску літератури за кількістю назв з річного тематичного плану; реалізації продукції за її відпускнуою вартістю, випуску (здачі) продукції в друкарських аркушах-відбитках, приведених до формату 60×90 см; балансового прибутку.

Ці ж показники враховуються також у системі преміювання. Здійснення господарської реформи позитивно вплинуло на видавничу діяльність: знизилась собівартість продукції, зросли прибутки видавництв, збільшились відрахування з прибутків у державний бюджет. За рахунок виплат з фонду матеріального заохочення підвищилась заробітна плата видавничих працівників.

Здійснення економічної реформи ставить перед видавничими працівниками нові проблеми. Потребують дальшого удосконалення госпрозрахункова методика планування, ціноутворення, система матеріального заохочення.

Для піднесення дієвості внутрі видавничого госпрозрахунку дещо перебудовано економічну роботу видавництв. Якщо в доперехідний період основну увагу було спрямовано на підвищення рентабельності

¹ Директиви XXIV з'їзду КПРС по п'ятирічному плану розвитку народного господарства СРСР на 1971—1975 роки. К., Політвидав України, 1971.

видавництва загалом, то у нових умовах роботи за її госпрозрахункові наслідки відповідає кожен підрозділ, зокрема кожна редакція. На основі загального видавничого плану випуску літератури до кожної редакції доводиться тематичний план випуску видань з визначенням по кожній окремій назві, що ввійшла в цей план, ряду показників, які розраховуються на рік і уточнюються по кварталах. Економічні служби видавництва повинні забезпечити оперативний облік витрат на видання кожної редакції. Виконання плану за всіма показниками є основною умовою преміювання редакційного персоналу.

Такими плановими показниками, що доводяться до редакцій, є: перелік назв, обсяг кожної назви у видавничих і друкарських аркушах, тираж, кількість видавничих та друкарських аркушів-відбитків, видавнича собівартість за всіма статтями витрат, номінал, відпускна вартість та госпрозрахункові наслідки.

Чи доцільно доводити до редакцій всі ці показники? Цілком природно, що кожний підрозділ підприємства слід ознайомити з плановими завданнями, виконання яких залежить від їх працівників. Квартальні плани випуску видань, які затверджуються редакціям, не задовольняють ці вимоги. Відомо, що переважна більшість видань, запланованих до випуску в тому чи іншому кварталі, пройшла всі стадії редакційної обробки у попередніх кварталах (за винятком лише незначної їх кількості, яка перебуває у процесі технічного редагування і буде випущена у даному плановому періоді). Отже, основні показники видань, як кількісні, так і вартісні, які залежать від роботи редакційного персоналу, вже визначилися раніше. Практично редакційні працівники не можуть впливати на кількісні та вартісні показники цих видань.

Отже, до редакцій доводяться не планові завдання, які б мобілізували працівників на їх успішне виконання, а статистично-звітні дані, які можна лише прийняти до відома. Слід додати, що з переліченими показниками ознайомлюють лише галузеві літературні редакції, а коректорський відділ і художньо-технічна редакція їх не знають. Проте ці підрозділи видавництва значною мірою впливають на собівартість видань.

Зі-сказаного очевидно, що доведення до редакцій кількісних показників по кожному виданню на основі плану випуску видань недоцільне, оскільки на цій стадії їх виготовлення редакційні працівники практично позбавлені можливості впливати на ці показники. Редакційні працівники не можуть впливати й на собівартість запланованих до випуску видань, отже і на їх госпрозрахункові наслідки. Така система планування і обліку витрат по редакціях на основі тематичного плану випуску видань не забезпечує оперативного контролю за роботою редакцій, не сприяє усуненню недоліків у їх діяльності. Застосовувана система показників не відповідає вимогам зміцнення внутрівидавничого госпрозрахунку тому, що вона не враховує ролі редакцій та інших оперативних ланок у розв'язанні завдань, які стоять перед видавництвами. Ця система показників не стимулює поліпшення якості редакційної обробки рукописів та підготовки їх до виробництва, про що свідчить обсяг видавничої правки; не сприяє своєчасній здачі рукописів на виробництво та дотриманню графіків роботи видавництва над коректурами, «чистими аркушами» та сигнальними примірниками видань, що забезпечило б скорочення виходу їх у світ та оборотність видавничих оборотних коштів; раціональному художньо-технічному оформленню видань, що відбивається у такому показнику, як коефіцієнт місткості друкарського аркуша.

На нашу думку, існуюча система планування і обліку роботи редакцій над кожним виданням була б ефективнішою і дієвішою, якби до редакцій доводились кількісні показники за планом редакційної

підготовки рукописів. Для галузевих редакцій — це обсяг в авторських та видавничих аркушах, тираж. Для художньо-технічної редакції — обсяг у видавничих і друкарських аркушах. Що ж до такого показника, як кількість друкарських аркушів-відбитків, який за існуючими методичними вказівками є одним з основних показників роботи видавництва, то включати його до показників, які доводяться до редакцій, не слід. На нашу думку, цей показник не може враховуватися при оцінці діяльності видавництва взагалі, редакцій зокрема, оскільки не сприяє раціональному художньо-технічному оформленню видань та збільшенню місткості друкарського аркуша. Цим вимогам відповідає кількість видавничих аркушів-відбитків.

Роботу галузевих редакцій видавництва слід оцінювати за кількістю рецензій на видання, збільшенням проти плану кількості видань, підписуваних до друку з першої верстки. Для художньо-технічної редакції таким показником повинна стати місткість друкарського аркуша, диференційована за групами літератури.

Щодо вартісних показників, то для галузевих редакцій доцільно встановити такі: авторський гонорар, редакційні витрати, собівартість та госпрозрахункові наслідки по кожному виданню. Для художньо-технічної редакції: поліграфічні витрати, витрати на папір та на матеріали для оправ, собівартість видань та госпрозрахункові наслідки. Ці ж показники можуть бути покладені в основу умов преміювання редакційних працівників з фонду матеріального заохочення.

Встановлення та своєчасне доведення до редакційно-видавничих працівників таких кількісних та вартісних показників їх роботи, на які вони дійсно впливають, є важливою умовою вдосконалення внутрі-видавничого госпрозрахунку.

S. S. KRYLOSHANSKAYA, V. V. DYNKEVYCH

ON THE QUESTION OF IMPROVEMENT OF INNER-PUBLISHING SELF-SUPPORTING INDICES

Summary

The article deals with the existing indices of inner-publishing self-supporting and suggestions concerning their improvement are made.
